

Osieck

Początki Osiecka

Przed wieloma wiekami pośród nieprzebytej puszczy, w miejscu, gdzie dzisiaj jest Osieck, ludzie założyli osiek, czyli warownię leśną zbudowaną z powiązanych ze sobą pni. Powstała polana, gdzie las pościerzono. Tu należy szukać genezy dzisiejszej nazwy miejscowości.

Przez stulecia podstawą gospodarki ziem osieckiej były produkty leśne pozyskiwane z nieprzebytej borów tzw. Puszczy Osieckiej: drewno, miód, wosk, dziczyzna, ryby. Puszcza ta ciągnęła się wzdłuż Wisły, między rzekami Świdra i Wilga. Osieck stanowił zaplecze gospodarcze grodu książęcego w Czersku i miał szczególne znaczenie dla książąt mazowieckich. Zbudowali tu dwór myśliwski. Puszcza Osiecka położona niedaleko Czerska stanowiła ulubione miejsce łowów władców Mazowsza, a tu dwór myśliwski. Puszcza Osiecka położona niedaleko Czerska stanowiła ulubione miejsce łowów władców Mazowsza, a tu dwór myśliwski. Puszcza Osiecka położona niedaleko Czerska stanowiła ulubione miejsce łowów władców Mazowsza, a tu dwór myśliwski.

W XIV wieku władcy Mazowsza założyli w Osiecku słynny zwierzyniec. Dwa wieki później widział go Jerzy Świelicki, autor opisu topograficznego Mazowsza. Pisał on tak: Osieck na trakcie czerskim, otoczony ze wszystkich stron ogromnym lasem. On to dlatego jest godnym wzmianki, że sąsiaduje z zasługującym na zwiedzenie zwierzynicem, obwarowanym dookoła ostrokołem. Założył go dla własnej rozrywki dawni książęta mazowieccy wpuszczając w jej jelenie i kozice, przez zwierzyniec ostrokołem. Założył go dla własnej rozrywki dawni książęta mazowieccy wpuszczając w jej jelenie i kozice, przez zwierzyniec ostrokołem.

W 1558 roku król Zygmunt August nadał prawa miejskie Osieckowi. Przyznał mu także prawo do targów raz w tygodniu i wielkiego jarmarku przed Zielonymi Świątkami i w Dzień św. Bartłomieja - patrona parafii. Obok miasta istniała również wieś o tej samej nazwie.

Z czasem przy dworze księżym powstał duży folwark. W roku 1564 tak opisywał go lustrator królewski: Przy folwarku są dwa wielkie ogrody i trzy dobre sady, z których warzywa i owoców jest pod dostatkiem. Folwark uprawia też wiele zbóż, oprócz żyta, pszenicy, jęczmienia i owsa, uprawiany jest groch, len, konopie, prosa, tataraka i chmiel. W zwierzynicy i poza nią jest wiele dobrych łak, z których siano będzie niemało. W oborach osiemdziesiąt pięć sztuk bydła, świnii pospółnych czterdzieści, dziesięć wieprzy, jest królewskie stado koni, kobyły i źrebięta, jest wiele gęsi i jeszcze więcej kur. Wokół owaru jest pięć sadzawek oraz dwa niewielkie ale dobre i rybne stawy. Przy wsi Osiecku urządzono dwa młyny wodne na rzece Rudnik, a trzeci sadzawek oraz dwa niewielkie ale dobre i rybne stawy. Przy wsi Osiecku urządzono dwa młyny wodne na rzece Rudnik, a trzeci sadzawek oraz dwa niewielkie ale dobre i rybne stawy.

Okolony puszcza i położony na uboczu Osieck był miejscem schronienia dworów królewskich przed zarazami pustoszącymi wielokrotnie kraj. W roku 1625 schronił się tu przed zarazą morową król Zygmunt III wraz z rodziną i dworem.

Od XVI do połowy XVII wieku Osieck doskonale się rozwijał i stał się pokaznym miastem z doskonale rozwiniętym rzemiosłem. W 1596 roku lustracja dóbr osieckich wymienia następujących rzemieślników miejskich: ślusarzy, rymarze, kowale, kielasze, stolarze, miecznikowie, pedziarze, rozomilowicze, iglarze, tesarze (czyli stolarze), stelmachowie, czapnicy, tokarze, kolodziej, bednarze i zdunowie (czyli garncarze).

W 1616 roku miasto liczące około 1000 mieszkańców jest już wybrukowane i posiada 177 domów. W 1655 roku potop szwedzki całkowicie niszczy Osieck. Spłonęło całe miasto m.in.: drewniany kościół, zabudowania dworu myśliwskiego. Szwedzi zdemontowali zwierzyniec, eksploatowali rabunkowo puszcza a drewno spalwiali Wisłą do Gdańska.

Osieck odzyskał się w 2. połowie XVII wieku pod rządami starosty Franciszka Blietńskiego, marszałka wielkiego koronnego. Na łowy w puszczy ponownie zawitali królowie. Bywali tu August II Mocny i jego następca August III. Działali wówczas w Osiecku browar, gorzelnia, cegielnia, huta szkła (w pobliskiej Hucie Anglii). Kontynuowano splaw drewna z Puszczy Osieckiej Wisłą do Gdańska, skąd trafiało ono nawet do Holandii. W II poł XVII wieku Osieck liczył 840 mieszkańców - dwukrotnie więcej niż pobliski Garwolin. Powstała wtedy *Gdyńca Miasta Osiecka* - wewnętrzne prawo umacniające pozycję miasta.

Rok 1869 to koniec świetności miasta. Car odebrał wówczas za udział mieszkańców w powstaniu styczniowym, prawa miejskie Osieckowi. Szanse rozwoju przekreślił także fakt rezygnacji, na skutek protestów mieszkańców, z poprowadzenia w pobliżu kolei żelaznej w latach 70. XIX.

Rynek

Osieck zachował oryginalny układ urbanistyczny z czasów lokacji miasta w 1558 roku, z dużym kwadratowym rynkiem pośrodku i odchodzącymi z jego narożników ulicami. Na placu tym od wieków odbywały się targi i jarmarki. Do czasów potopu szwedzkiego na środku rynku stał ratusz z przelotem XVII wieku. Wokół rynku skupiała się drewniana zabudowa warsztatów rzemieślniczych sklepów. Jeszcze w 1820 roku w Osiecku na 151 domów przypadały tylko 4 murowane. Domy ustawione były przeważnie szczytami do rynku. Od frontu znajdowały się warsztaty i sklepy, w głębi zaś pomieszczenia mieszkalne i budynki magazynowe. Niektóre z domów miały od frontu wsparte na słupach podcienia. W czasie nieporoży chroniły one przedmiotów i towarów wystawione na sprzedaż. Gęsta zabudowa była szczególnie narażona na pożary, które niszczyły Osieck kilkakrotnie.

Żydzi osieccy

Przed II wojną światową w Osiecku mieszkało około 300 Żydów. W większości byli to ubodzy rzemieślnicy i handlarze, wśród nich wielu szewców i kuśnierzy. Ich sklepy i warsztaty, mieszczące się w drewnianych domach, skupione były wokół Rynku (dziś ulicy Warszawskiej). W tej okolicy znajdowała się drewniana, kryta gontem bożnica, obok niej dom rabinów, rytualna kąpielnia - tzw. mykwa, studnia z żurawiem i drewniana plekarnia. Bożnicę rozebrano w czasie II wojny światowej. W wrześniu 1942 roku okupanci hitlerowscy wysiedlili Żydów osieckich do getta w Sobienicach Jeziorach. W 1943 zepędzono ich do Pilawy, skąd pociągami pojechali do obozu zgłady w Treblince.

strażnica osiecka na Rynku i poł. XX wieku.

rekonstrukcja domu podcieniowego przy Rynku osieckim z XVIII wieku

połów ryb, rycina z XVI wieku

orka wołami, rycina z XVI wieku

polowanie, rycina z XVI wieku

Zabytki i ciekawostki Osiecka

1. Kaplica św. Rocha
2. Zabudowa ulicy Warszawskiej
3. Garmaczarstwo osieckie
4. Szpital parafialny
5. Dom przy ul. Warszawskiej 8
6. Kapliczka św. Anthoniego
7. Kościół pw. św. Andrzeja i Bartłomieja
8. Stara plebania
9. Stare Miasto i Zdroje

remiza strażacka na Rynku osieckim 1917 roku